

Zvukový súbor

[zacnime-si-s-obcianskou-vedou-vyskyt-uzovky-stromovej-v-bratislave_XWhv9Yiy.mp4](#)

Prepis

00:00:05 Moderátorka

Na Katedre zoológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave vzniklo viacero projektov, ktoré využívajú prostriedky občianskej vedy, teda do riešenia vedeckých otázok zapájajú v rôznej forme verejnosť.

00:00:18 Moderátorka

Najznámejším z nich je "Výskyt užovky stromovej v Bratislave", ktorý prostredníctvom stránky na sociálnej sieti zapája širšiu verejnosť do herpetologického výskumu.

00:00:28 Moderátorka

Viac nám o ňom povie Mgr. Petr Papežík z Katedry zoológie. Pán magister, mohli by ste nám trochu bližšie charakterizovať svoj výskum?

00:00:37

Tak my sme sa snažili v podstate pomocou verejnosti zmapovať výskyt najohrozenejšieho a najväčšieho hada Slovenska. Nakoľko Bratislava je z centier výskytu tohto druhu, a tušili sme, že keby zapojíme širokú verejnosť, ktorá je hadmi či už v pozitívnom alebo negatívnom slova zmysle fascinovaná, tak by sme mohli v krátkej dobe získať pomerne veľké množstvo dát.

00:01:00

Plazy majú určitú skupinu oddaných fanúšikov, ale zároveň môžu u verejnosti vzbudzovať strach. Šíria sa o nich rôzne mýty. Niektorí ľudia ich môžu bezdôvodne usmrcovať, aj keď z hľadiska človeka sú považované za užitočné.

00:01:15 Moderátorka

Ako ste propagovali svoj projekt, aby sa ľudia zapojili? Bolo tých, čo sa zapojili viac alebo menej ako ste očakávali?

00:01:22

No spočiatku to bol hrozne veľký boj. My sme do toho išli veľmi naivne. Mysleli sme si, že sa nám

00:01:30

minimálne mesto bude nejakým spôsobom snažiť vyhovieť. To sa úplne nepodarilo, takže zo začiatku to bolo veľmi skromné, a v podstate až počas druhej sezóny sa začal ten počet tých fanúšikov a tých ľudí, ktorí sa zapojili do projektu nejakým spôsobom zvyšovať.

00:01:46

Ale ten prvý rok to bolo naozaj v desiatkach ľudí maximálne.

00:01:51 Moderátorka

Tí čo sa zapojili, sa zapojili skôr jedno-rázovo, alebo keď už raz sa do toho dostali, tak dávali opakovane pozorovania?

00:01:59

Myslím si, že od každého človeka sme mali jeden záznam. Samozrejme, boli výnimky, ktoré nám posielali tie hady pravidelne, ale to boli väčšinou amatérsky fanúšikovia herpetológie.

00:02:10

Ale od bežných ľudí sme dostávali veľa záznamov len jedenkrát. Poprípade sme dostávali záznamy, ktoré sa vôbec netýkali nášho výskumu. Pretože na tom boli zachytené úplne iné druhy hadov.

00:02:19 Moderátorka

A dostali títo ľudia nejaké informácie? Návod, ako spoznať práve užovku stromovú?

00:02:26

Áno, my sme sa snažili práve na facebookovej stránke, urobili sme tam dokonca

00:02:30

album, kde sme zvýraznili určovacie znaky jednotlivých druhov. Prípadne sme sa snažili šíriť osvetovú činnosť i priamo pomocou nejakých terénnych exkurzií na lokality, kde sa užovka vyskytuje. Snažili sme sa to ukázať priamo na nejakých živých zvieratách.

00:02:48

A otázka je samozrejme nakoľko sme boli úspešní.

00:02:52 Moderátorka

Keď ste boli v kontakte s tými ľuďmi, videli ste, že by niektorí dajme tomu vďaka zapojeniu do projektu, alebo vďaka novým informáciám zmenili svoj názor na hady alebo zbavili sa predsudkov?

00:03:03

To sa nám v niekoľkých prípadoch podarilo, čo si myslím, že je to úplne najlepšie čo ten projekt priniesol.

00:03:09 Moderátorka

Vznikla nejaká komunita, či už na sociálnej sieti alebo komunita ľudí, čo sa osobne stretávali na tých exkurziách?

00:03:14

No nám tie exkurzie veľmi rýchlo zatrhlo Covid-19, takže tých exkurzií veľmi nebolo. Celkovo ich bolo tuším 4, ale dá sa povedať, že niektorí ľudia sa zúčastnili na všetkých.

00:03:26 Moderátorka

Prerástlo to dajme tomu do nejakého aktivizmu alebo ochranárskych aktivít?

00:03:33

No musím povedať, že zatiaľ neprerástlo, pretože ten projekt samozrejme aj keď beží naďalej, tak

00:03:39

nie je v silách jedného človeka to všetko obsiahnuť. A študent, ktorý sa tomu venoval v rámci svojej záverečnej práce, tak prácu úspešne obhájil. Momentálne chýba študent, ktorý by v tom bol ochotný pokračovať.

00:03:52 Moderátorka

Takže čo sa týka výsledkov, mali ľudia možnosť ich vidieť? Alebo tá komunita, ktorá je na sociálnej sieti, ako sa dostala k výsledkom vášho projektu?

00:04:02

My sme sa snažili v podstate každý rok dať nejaký súhrn toho koľko hadov bolo pozorovaných, kde, kedy, v akú dennú dobu. A robili sme to jednak teda na konci každej sezóny, plus dávame v podstate na tú stránku mapu Bratislavy, kde sú zaznamenané všetky pozorovania, ktoré sme získali. Takže tá komunita je

00:04:23

o tých postupoch, alebo o tom prograse čo sa týka toho pozorovania hadov priebežne informovaná.

00:04:29 Moderátorka

Myslíte si, že takéto niečo sa môže rozšíriť aj na iné miesta?

00:04:33

Bolo by to super, dokonca keď sme to prezentovali na konferencii v Košiciach, tak nám bolo vytknuté, že prečo to robíme len v Bratislave.

00:04:40

Prečo to nerobíme v Košiciach. A bolo by to veľmi fajn, keby sa to rozšírilo i ďalej, pretože tento zber dát má veľký potenciál, a myslím si, že práve pre nejaké masové mapovanie, ktoré by poslúžilo ako základ nejakého atlasu, alebo terénneho sprievodcu by to mohol byť veľmi dobrý zdroj dát.

00:04:59 Moderátorka

Myslíte, že herpetologická komunita na Slovensku má takýto potenciál? Že by dokázala organizačne utiahnuť takýto projekt?

00:05:07

To je samozrejme druhá otázka, pretože keby sa to rozšírilo i na iné druhy, tak hlavne ten časový rámec toho by sa neskutočne zväčšil. Už teraz, keď bol vrchol sezóny, a my sme prijímali 12 pozorovaní denne, tak než sme od tých ľudí získali informácie, tak to naozaj zabralo celý deň. Takže ak by sa to šírilo z 1 druhu na všetky druhy plazov, prípadne obojživelníkov, tak si neviem predstaviť, že by to zvládol 1 človek. To by musel byť naozaj tím, ktorý by bol založený len na toto.

00:05:36 Moderátorka

Viete si predstaviť spoluprácu s inými platformami, ako aj iNaturalist alebo ďalšími aplikáciami?

00:05:41

To určite áno, ale my sme využívali i tieto databázy.

00:05:46 Moderátorka

A využívali sme teda i amatérske databázy, ako napríklad Na huby.sk, aj tam sa objavovali užovky, takže to sme využili.

00:05:54 Moderátorka

A mali ste nejaký mechanizmus na kontrolu chýb alebo overovanie tých pozorovaní?

00:05:58

No my sme mali jediný jednoduchý mechanizmus, svoje fotografie toho jedinca.

00:06:02

Tam sa dá podľa usporiadania šupín stopercentne určiť, že je to naozaj tá správna užovka? Ani to nemusia byť šupiny,

00:06:07

ja si trúfam tvrdiť, že človek, ktorý sa tým hadom venuje, tak stačí vidieť sfarbenie toho zvieraťa a presne vie na čo sa pozerá.

00:06:15 Moderátorka

Tak to je dobré pre váš výskum.

00:06:17 Moderátorka

A trochu ošemetná otázka, nakoľko to bolo finančne náročné, alebo išlo o čisté dobrovoľníctvo.

00:06:25

Je to smutné, ale áno, bolo to v podstate čisté dobrovoľníctvo.

00:06:28 Moderátorka

Na dobrovoľníctve nie je nič smutné.

00:06:30

Áno, ja som to myslel skôr v tom, že keď som na začiatku naznačil, že mesto nás úplne nepodporuje, my sme mali takú ideu, že napríklad tie PR plagáty dostaneme do mestskej hromadnej dopravy, pretože tie panely, ktoré sú v tej mestskej hromadnej doprave sú aj tak prázdne.

00:06:44

Keď nám prišla odpoveď od mesta, tak sme zistili, že to je nereálne.

00:06:50 Moderátorka

Takže zatiaľ ste spokojní s výsledkami vášho projektu? Máte nejaké rezervy alebo ďalšie ciele?

00:06:57

Rezervy samozrejme sú, to vždy, ale myslím si, že všetkých, ktorí v tom boli zapojení, prekvapilo to, koľko záznamov sa podarilo získať. V dnešnej dobe je to už viac ako 500 záznamov.

00:07:08

Takže minimálne to ukazuje, že tá populácia tu je zdravá a že jej veľa nechýba.

00:07:15 Moderátorka

Tak to je dobré.

00:07:17 Moderátorka

Čo považujete pri realizácii výskumu za najväčšie prekážky?

00:07:22

Komunikácia s ľuďmi.

00:07:26

Pretože, ako som hovoril, je to časovo náročné. A je to časovo náročné najmä preto, lebo aby sme mali zjednotenú metodiku, tak potrebujeme získať vlastne všetky tie dáta, ktoré zbierame, a to bolo niekedy veľký problém.

00:07:40 Moderátorka

Tak ešte moja záverečná otázka, čo by ste poradili ľuďom, ktorí by sa do takéhoto niečoho podobného možno v inom odbore chceli pustiť?

00:07:49

Asi trpezlivosť a hlavne z toho, čo sme my mali vyskúšané je to, že pokiaľ chcem, aby mi projekt podporila nejaká stránka, tak tá stránka nesmie spať.

00:07:59

Tá stránka musí byť neustále aktívna, neustále sa tam musí niečo objavovať, pretože akonáhle raz zaspí, tak ten záujem rýchlo opadá.

00:08:07 Moderátorka

Ďakujem za vaše odpovede, rozprával sa s nami Mgr. Petr Papežík, z Katedry zoológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského. Ešte raz ďakujem.

00:08:17

Ja taky dík.